Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2020/2021
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)

Klasy VII i VIII
Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*
Aleksander Fredro, *Zemsta*
Jan Kochanowski, wybór fraszek i trenów, w tym tren VII, VIII
Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*
Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, Dziady* część II*, Pan Tadeusz* (całość)
Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis, Latarnik*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Klasy VII i VIII
Jan Kochanowski, wybór pieśni i trenów, w tym tren I, V
Ignacy Krasicki, *Żona modna*
Adam Mickiewicz, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie*
Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace*
Sławomir Mrożek, *Artysta*
Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze* (fragmenty), *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Adam Mickiewicz
PAN TADEUSZ

Hrabia ujrzał zamek i zatrzymał konia.
Pierwszy raz widział zamek z rana i nie wierzył,
Że to były też same mury, tak odświeżył
I upiększył poranek zarysy budowy;
Zadziwił się pan Hrabia na widok tak nowy.
Wieża zdała się dwakroć wyższa, bo sterczącа
Nad mgłą ranną; dach z blachy złocił się od słońca,
Pod nim błyszczała w kratach reszta szyb wybitych,
Łamiąc promienie wschodu w tęczach rozmaitych;
Niższe piętra oblała tumanu[1] powłoka,
Rozpadliny i szczerby zakryła od oka.
Krzyk dalekich myśliwców, wiatrami przygnany,
Odbijał się kilkakroć o zamkowe ściany:
Przysiągłbyś, że krzyk z zamku, że pod mgły zasłoną
Mury odbudowano i znów zaludniono.

Hrabia lubił widoki niezwykłe i nowe,
Zwał je romansowymi; mawiał, że ma głowę
Romansową; w istocie był wielkim dziwakiem.
Nieraz pędząc za lisem albo za szarakiem,
Nagle stawał i w niebo poglądał żałośnie
Jak kot, gdy ujrzy wróble na wysokiej sośnie;
Często bez psa, bez strzelby błąkał się po gaju
Jak rekrut[2] zbiegły; często siadał przy ruczaju[3]
Nieruchomy, schyliwszy głowę nad potokiem,
Jak czapla wszystkie ryby chcąca pozrzeć[4] okiem.
Takie były Hrabiego dziwne obyczaje […].

Hrabski koń, zwrócony z drogi,
Prosto kłusował polem aż pod zamku progi.
Hrabia samotny wzdychał, poglądał na mury,
Wyjął papier, ołówek i kreślił figury.
Wtem, spójrzawszy w bok, ujrzał o dwadzieścia kroków
Człowieka, który, równie miłośnik widoków,
Z głową zadartą, ręce włożywszy w kieszenie,
Zdawało się, że liczył oczyma kamienie.
Poznał go zaraz, ale musiał kilka razy
Krzyknąć, nim głos Hrabiego usłyszał Gerwazy.

Szlachcic to był, służący dawnych zamku panów,
Pozostały ostatni z Horeszków dworzanów;
Starzec wysoki, siwy, twarz miał czerstwą, zdrową.
Marszczkami pooraną, posępną, surową.

Dawniej pomiędzy szlachtą z wesołości słynął;
Ale od bitwy, w której dziedzic zamku zginął,
Gerwazy się odmienił i już od lat wielu
Ani był na kiermaszu, ani na weselu;
Odtąd jego dowcipnych żartów nie słyszano
I uśmiechu na jego twarzy nie widziano. […]

Skoro ujrzał Hrabiego, czapkę z głowy schwycił
I krewnego swych panów ukłonem zaszczycił,
Chyląc łysinę wielką, świecącą z daleka
I naciętą od licznych kordów jak nasieka[5];
Gładził ją ręką, podszedł i jeszcze raz nisko
Skłoniwszy się, rzekł smutnie: „Mopanku Panisko,
Daruj mnie, że tak mówię, Jaśnie Grafie Panie,
To jest mój zwyczaj, nie zaś nieuszanowanie:
«Mopanku» powiadali wszyscy Horeszkowie;
Ostatni Stolnik, pan mój, miał takie przysłowie.
Czyż to prawda, Mopanku, że Pan grosza skąpisz
Na proces i ten zamek Soplicom ustąpisz?
Nie wierzyłem, lecz w całym powiecie tak słychać".
Tu, poglądając w zamek, nie przestawał wzdychać.

„Cóż dziwnego? – rzekł Hrabia. – Koszt wielki, a nuda
Jeszcze większa; chcę skończyć, lecz szlachcic maruda
Upiera się; przewidział, że mię znudzić może.
Dłużej też nie wytrzymam i dzisiaj broń złożę,
Przyjmę warunki zgody, jakie mi sąd poda".
„Zgody? – krzyknął Gerwazy. – Z Soplicami zgoda?
Z Soplicami, Mopanku?" – To mówiąc wykrzywił
Usta, jakby nad własną mową się zadziwił.
„Zgoda i Soplicowie! Mopanku Panisko,
Pan żartuje, co? Zamek, Horeszków siedlisko,
Ma pójść w ręce Sopliców? Niech Pan tylko raczy
Zsiąść z konia, pódźmy w zamek, niech no Pan obaczy,
Pan sam nie wie, co robi; niech się Pan nie wzbrania,
Zsiadaj Pan!" – i przytrzymał strzemię do zsiadania.

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Warszawa 2019.

[1] Tuman – tu: obłok.
[2] Rekrut – żołnierz nowo wcielony do wojska, jeszcze przed złożeniem przysięgi.
[3] Ruczaj – strumień.
[4] Pozrzeć – *dawn.* zobaczyć.
[5] I naciętą od licznych kordów jak nasieka – tu: pełną blizn po uderzeniach szabli.

[525 wyrazów]

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Z tekstu wynika, że dla Hrabiego była to pierwsza wizyta w ruinach zamku.	**P**	**F**
Widok zamku sprawił, że Hrabia zapragnął naszkicować budowlę.	**P**	**F**

Zadanie 2. (0–1)

Która z podanych informacji jest zgodna z przytoczonym fragmentem tekstu? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Gerwazy to ostatni spadkobierca z rodu Horeszków.
B. Śmierć Stolnika wpłynęła na zmianę zachowania Gerwazego.
C. Wygląd Gerwazego świadczy o jego beztroskim i spokojnym życiu.
D. Gerwazy popiera dążenia Hrabiego do zawarcia ugody z Soplicami.

Zadanie 3. (0–2)

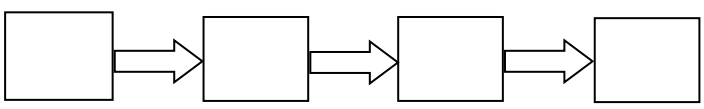
Podaj nazwy dwóch cech charakteryzujących Hrabiego w przytoczonym fragmencie *Pana Tadeusza*. Swój wybór poprzyj odpowiednimi przykładami. Nie cytuj.

Nazwa cechy	Przykład z tekstu

Zadanie 4. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu i całego utworu *Pan Tadeusz* ułóż podane niżej treści zgodnie z porządkiem chronologicznym. Wpisz litery (A–D) w kratki we właściwej kolejności.

A. Sądowy spór o zamek.
B. Śmierć Stolnika Horeszki.
C. Podarowanie zamku Soplicom.
D. Oblężenie zamku przez Rosjan.

Zadanie 5. (0–1)

Na podstawie znajomości całego utworu *Pan Tadeusz* oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Hrabia ma prawo do zamku, ponieważ jest krewnym Stolnika Horeszki.	**P**	**F**
Hrabia wywodzi się z magnackiego rodu.	**P**	**F**

Zadanie 6. (0–1)

Przeczytaj uważnie pełny tytuł dzieła Adama Mickiewicza.

Pan Tadeusz,
czyli ostatni zajazd na Litwie.
Historia szlachecka z roku 1811 i 1812
we dwunastu księgach wierszem

Na podstawie informacji zawartych w tytule podaj po jednym elemencie charakterystycznym dla

- **budowy utworu** ……
- **świata przedstawionego** ……

Zadanie 7. (0–1)

Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W przytoczonym fragmencie utworu Adama Mickiewicza | **A** | **B** |, zatem wypowiada się w | **C** | **D** | osobie.

A. narrator zna myśli i uczucia bohaterów, ale nie należy do świata przedstawionego

B. wiedza narratora o bohaterach jest ograniczona, ponieważ bierze udział w wydarzeniach

C. pierwszej

D. trzeciej

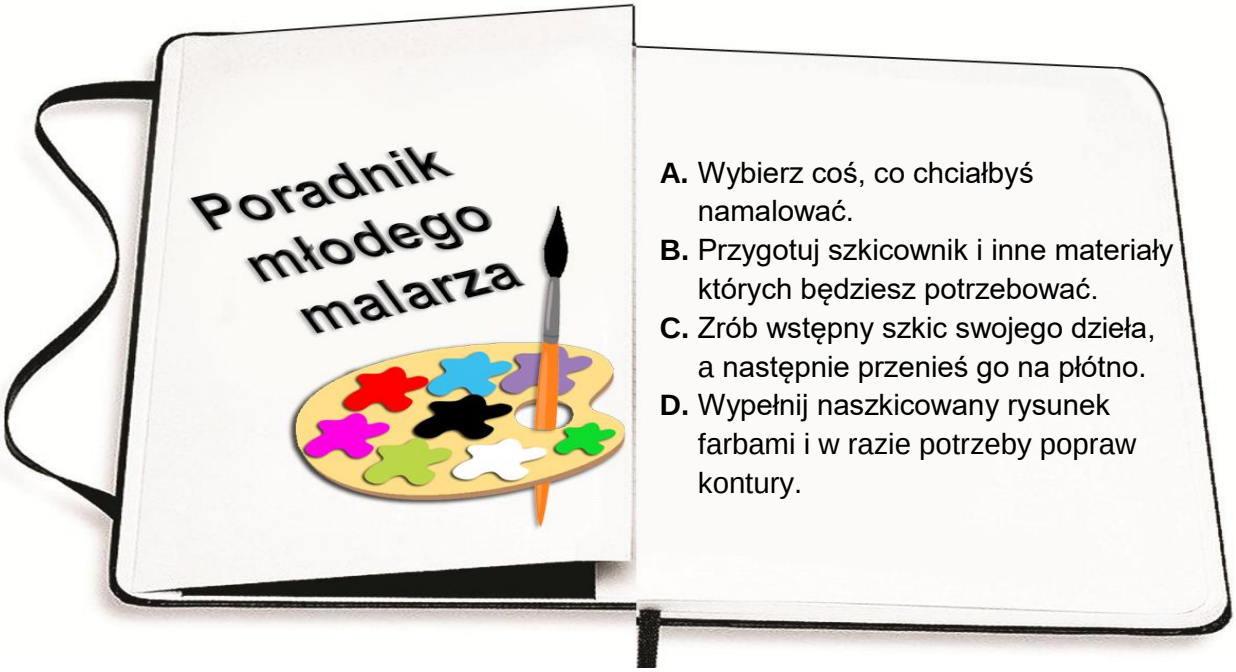
Zadanie 8. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wyraz *zamkowy* został utworzony od wyrazu *zamek*.	**P**	**F**
Wyrazy *zamek*, *budowa*, *siedlisko* należą do tej samej rodziny wyrazów.	**P**	**F**

Zadanie 9. (0–1)

Jeden z punktów *Poradnika młodego malarza* zapisano niezgodnie z obowiązującymi regułami interpunkcyjnymi. Wybierz zdanie, w którym <u>interpunkcja jest niepoprawna.</u>

A. Wybierz coś, co chciałbyś namalować.
B. Przygotuj szkicownik i inne materiały których będziesz potrzebować.
C. Zrób wstępny szkic swojego dzieła, a następnie przenieś go na płótno.
D. Wypełnij naszkicowany rysunek farbami i w razie potrzeby popraw kontury.

Zadanie 10. (0–2)

Spośród lektur obowiązkowych, innych niż *Pan Tadeusz*, wybierz tę, której bohater wykazał się wrażliwością. Podaj tytuł tej lektury oraz jej bohatera.

Uzasadnij swój wybór. W uzasadnieniu przywołaj sytuację z tej lektury, ilustrującą Twoją argumentację.

Uwaga! Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.

Tytuł lektury: ……..……..……..……..……..

Bohater lektury: ……..……..……..……..

Uzasadnienie: ……..……..……..……..

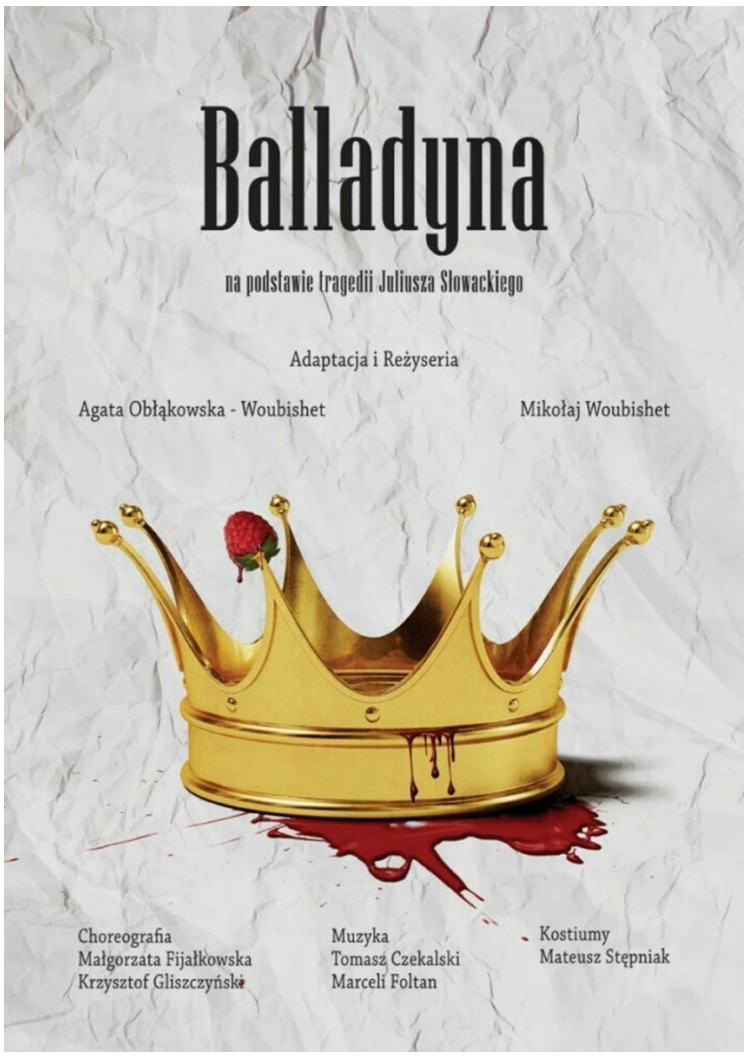
……..……..

……..……..

……..……..

Zadanie 11. (0–1)

Z zamieszczonego poniżej plakatu wybierz jeden element graficzny i wyjaśnij jego sens w kontekście całego utworu Juliusza Słowackiego.

Element graficzny: ……..……..……..

Wyjaśnienie: ……..……

……..……

……..……

……..……

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Charles M. Wynn, Arthur W. Wiggins

PIĘĆ NAJWIĘKSZYCH IDEI W NAUCE

Jeśli na wycieczkę do lasu zaprosi cię botanik, będzie zachęcał do obejrzenia bogactwa rosnących tam roślin. Może on zwrócić twoją uwagę, przykładowo, na zależność między ilością światła, docierającego do poszczególnych rodzajów podłoża, a rodzajami rosnących tam roślin.

Jeśli na wycieczkę do lasu zaprosi cię malarz, będzie chciał, żebyś zauważył wielką rozmaitość leśnych kolorów. Może on wskazać, przykładowo, na zależność między ilością światła, docierającego do poszczególnych obszarów podłoża, a bogactwem występujących tam barw.

Różnorodność roślin i kolorów istniała w lesie przez cały czas, ale ty bez pomocy botanika i malarza mógłbyś jej nie dostrzec. Oni otworzyli ci oczy na nowe rodzaje postrzegania. Nauczyli cię, jak w nowy sposób patrzeć na las.

Gdy któraś z tych wizji odsłoniła się przed tobą, pokazując swe oblicze, odkryłeś nowy sposób postrzegania świata. Dzięki temu wszystko stało się zrozumiałe. Gdy zaczniesz w ten sposób patrzeć na otaczającą nas rzeczywistość, świat już nigdy nie będzie wyglądał tak samo jak przedtem. Ten nowy sposób widzenia, ta idea, dotyczy naukowego[1], estetycznego[2] i etycznego[3] postrzegania świata.

Próbując wyjaśnić, na czym polega ta idea, można skojarzyć to pojęcie ze słowem *Aha!* Takim *Aha!* posługiwał się Sherlock Holmes[4], kiedy odkrył, kto jest złoczyńcą. Podobne *Aha!* wypowiadasz na przykład w sytuacji, gdy wreszcie zrozumiesz, co było powodem tylu szeptów przez ostatnie kilka dni i co znaczą te wszystkie samochody zaparkowane na ulicy; przekonujesz się wówczas zwykle, że chodzi o niespodziankę – twoje przyjęcie urodzinowe! Czasami *Aha!* może pojawiać się jako następstwo wypowiadanego głośno *ha, ha, ha*; dzieje się tak wówczas, gdy dzięki zabawnej ilustracji i zrozumieniu żartu zyskujesz nowy punkt widzenia.

W nauce powstały idee, które wyróżniają się ze względu na ich wszechogarniającą moc wyjaśnienia, ich obejmującą wszystko postać. Jest ich pięć, a wśród nich m.in. budowa atomu, układ okresowy pierwiastków oraz teoria Wielkiego Wybuchu. Zgłębianie ich tajemnic pozwala na zdobycie kilku ważnych doświadczeń; takich doświadczeń, którym towarzyszą zwykle okrzyki: *aha!* i *ha, ha, ha*.

Na podstawie: Charles M. Wynn, Arthur W. Wiggins, *Pięć największych idei w nauce*, Warszawa 1998.

[1] Naukowy – mający na celu nauczanie; związany z nauką.
[2] Estetyczny – związany z poczuciem piękna.
[3] Etyczny – związany z zasadami postępowania; moralny.
[4] Sherlock Holmes – fikcyjny bohater powieści kryminalnych; najsłynniejszy detektyw angielski.

[345 wyrazów]

Zadanie 12. (0–2)

Uzupełnij poniższy tekst w taki sposób, aby stanowił streszczenie tekstu *Pięć największych idei w nauce.*

Autorzy tekstu zaczynają swoje rozważania od .....

..... .

Następnie zwracają uwagę na .....

..... .

Na końcu zauważają, że .....

..... .

Zadanie 13. (0–1)

Z podanych pytań wybierz to, na które odpowiedź znajdziesz w 4. akapicie tekstu. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Co składa się na nasz sposób postrzegania świata?
B. Jakie mogą być nasze reakcje, gdy dokonujemy jakiegoś odkrycia?
C. Jakiego sposobu patrzenia na świat można się nauczyć od botanika i malarza?
D. Które idee opracowane przez naukowców autorzy tekstu uważają za najważniejsze?

Zadanie 14. (0–1)

Na podstawie tekstu *Pięć największych idei w nauce* uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Treść akapitu 3. stanowi | **A** | **B** | treści poruszonych w akapitach 1. i 2., które pełnią w tym tekście funkcję | **C** | **D** | .

A. podsumowanie
B. uszczegółowienie
C. przykładów
D. argumentów

Zadanie 15. (0–1)

Na podstawie tekstu *Pięć największych idei w nauce* oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Autorzy tekstu wskazują, że istnieją zależności między sposobem postrzegania rzeczywistości a wiedzą człowieka.	**P**	**F**
Z tekstu wynika, że warto być otwartym na nowe sposoby postrzegania świata.	**P**	**F**

Zadanie 16. (0–1)

W którym z wyrazów pisownia „ż” jest zgodna z tą samą szczegółową zasadą ortograficzną, co zastosowana w wyrazie *zauważył*? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. *żart*
B. *także*
C. *podłoże*
D. *zależność*

Zadanie 17. (0–1)

Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W wypowiedzeniu *Oni otworzyli ci oczy na nowe rodzaje postrzegania* podkreślony wyraz to

A	B

, pełniący funkcję

C	D

.

A. zaimek
B. rzeczownik
C. podmiotu
D. dopełnienia

Zadanie 18. (0–2)

Na jednym z portali społecznościowych rozpoczęła się dyskusja na temat *Jak najlepiej poznaje się świat?*. Zabierz głos w tej dyskusji. Napisz komentarz, w którym przedstawisz swoje stanowisko i poprzesz je dwoma argumentami.

Re: Jak najlepiej poznaje się świat?

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

Zadanie 19. (0–3)

W imieniu Szkolnego Koła Nauki zredaguj ogłoszenie, w którym zachęcisz koleżanki i kolegów do udziału w otwarciu wystawy zatytułowanej *Pięć największych idei w nauce*. Użyj dwóch argumentów.

Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

OGŁOSZENIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 20. (0–20)

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz wypracowanie.

- Pamiętaj o zachowaniu formy wypowiedzi wskazanej w temacie: napisz **rozprawkę** albo **opowiadanie**.
- W wypracowaniu odwołaj się do **wybranej lektury obowiązkowej**. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **200 wyrazów**.
- Zapisz wypracowanie w wyznaczonym miejscu. Nie pisz na marginesie.

Temat 1.

Napisz rozprawkę, w której rozważysz trafność stwierdzenia, że wszyscy chętnie wracają do miejsc, które są im bliskie. W argumentacji odwołaj się do wybranej lektury obowiązkowej oraz do innego utworu literackiego.

Temat 2.

Napisz opowiadanie o wspólnej przygodzie z wybranym bohaterem lektury obowiązkowej, podczas której przekonasz się, że warto poznawać nowe miejsca. Wypracowanie powinno dowodzić, że dobrze znasz wybraną lekturę obowiązkową.